

ἡδύνατο πάνυ ραδίως νὰ κατέλθῃ διὰ τῆς πλουσίας κοιλάδος τοῦ Εὐφράτου πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Ἡ τοῦ Ξενοφώντος στρατιὰ ὅτε ὤρμηθη ἀπὸ τῶν παρὰ τὴν Βαβυλῶνα χωρῶν ὅπως ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἠρίθμει 14000 ἄνδρας. Μετὰ δὲ πεντάμηνον χειμερινὴν πορείαν διὰ τῶν πεδιάδων τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῶν χιονοσκεπῶν τῆς Ἀρμενίας ὄρεων, ἡ δυνάμις αὕτη, ἀδικόπως κατὰ τῶν περσικῶν στρατῶν καὶ ἐναντίον τῶν ἰθαγενῶν πληθυσμῶν μαχημένη, ἀφίκετο τὴν 8 φεβρουαρίου τοῦ 400 ἔτους π. Χ. εἰς Τραπεζοῦντα, ἐλαττωθεῖσα εἰς 10,440 ἄνδρας. Ἐν τῇ καθόδῳ αὐτῶν οἱ Ἕλληνες διήλθον παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Βάν, διαβάντες δὲ τὸν Μουράτ-τσάϊ ἢ ἀνατολικὸν Εὐφράτην ἀφίκοντο διὰ τῶν ὄρεων Μπίν γκιόλ δάγ (ὅπου τριάκοντα τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν ἀπέθανον ἐκ τοῦ ψύχους) εἰς τὴν θέσιν, ἔνθα νῦν κεῖται ἡ Ἐρζερούμ, τότε δ' ὑπῆρχον εὐπορα κωμῦδρια. Ἀκολουθῶς προήλασαν διὰ τοῦ Χασάν καλέ, Ζεβίν καὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Ἀρπάτσκι πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ὑπωρεῖας τοῦ Σογανλῆ δάγ, διαβάντες δὲ τὸ Βαρδέζ, Ὀλτι καὶ Γυμνίαν (ἥτις ὑποτίθεται οὕσα ἡ παρὰ τὸ Ἀρδαχάν Ἀρδανούτς), ἀφίκοντο εἰς τὴν θάλασσαν. — Ἐπειδὴ δὲ δέν ὑπῆρχον ἱκανὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μέρος αὐτοῦ ἐβάδισε διὰ ξηρᾶς μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου, κυριεύσκειν μάλιστα ἐξ ἐρόδου καὶ τὸ Βυζάντιον. Τὸ ὅρος, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου οἱ Ἕλληνες εἶδον πρῶτον τὴν θάλασσαν, ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τὸ Καρτακάλ δάγ κείμενον μεταξὺ Ἀρδανούτς καὶ Βατούμ».

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ.

(Περὶ ἡγήσεις τοῦ κ. Στάνλεϋ.)

Τὴν 15 νοεμβρίου 1874. λέγει ὁ κ. Στάνλεϋ, ἀπῆλθον ἐκ Ζανζιβάρ. Διανύσαντες 720 μίλια ἐντὸς 103 ἡμερῶν ἀφικόμεθα εἰς τὴν λίμνην Βικτωρίαν Νυάνζαν. Τριακόσιοι τεσσαράκοντα ἐπτά στρατιῶται πλὴν τῶν γυναικοπαίδων καὶ τρεῖς ὑπῆρξαι Ἀγγλοὶ ἀπετέλουν τὴν συνοδίαν μου. Κατὰ τὴν ἐκ Ζανζιβάρ εἰς τὴν λίμνην ὁδοιπορίαν μου ἀπώλεσα ἓνα τῶν ἀδελφῶν Ποκὸκ ἀποθανόντα ἐκ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐν Κόρχ, ἡμέρας τινὰς πρὸ τῶν πρώτων συγκρούσεων.

Ἀφικόμενος εἰς τὴν λίμνην Βικτωρίαν καθεῖλκυσά εἰς αὐτὴν τὸ πλοῖόν μου, ὅπερ ἐξ Ἀγγλίας μετήνεγκον, καὶ ἠρξάμην τοῦ πε-

ρίπλου τῆς λίμνης, καθ' ὃν τρεῖς προσεβλήθη καὶ μετὰ μεγάλῃς δυσκολίας κατάρθωσά ν' ἀπορύγω τὸν θάνατον, ἀπολέσας μόνον ὀλίγους τινὰς ἐκ τῆς συνοδίας μου.

Ἀφικόμεθα εἰς Οὐγάνδαν, ὅπου εἰσῆχθην τὸ πρῶτον παρὰ τῷ μεγάλῳ αὐτοκράτορι τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς Μτέσσῃ. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ νοημοσύνη, ἡ πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους εὖνοια, τὸ ἐράσμιον τῶν τρόπων αὐτοῦ ἡ εὐχαρίστησις ἣν ἠσθάνετο βλέπων λευκοὺς ἐπισκεπτομένους τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ τὸ φιλοπρόσθον αὐτοῦ λίαν ἐξέπληξάν με. Ὑπεσχέθην αὐτῷ νὰ ἐπανεέλθω, ἐάν ἡδυνάμην, εἰς Οὐγάνδαν, καὶ ἐξηκολούθησα τὴν ὁδοιπορίαν μου ὅπως ἐπιστρέψω εἰς τὸ σκῆνωμα, οὗ τὴν φύλαξιν εἶχον διαπιστευθῇ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ποκὸκ.

Σκεφθεὶς ἀκολουθῶς ποῖαν ὁδὸν εἶδει νὰ τραπῶ ἔκρινα ὅτι τὸ κάλλιστον πάντων ἦν λέμβου ἐπιβάς νὰ διευθύνω τὴν ἐκδρομὴν πρὸς τὴν Νυράγγθην, ν' ἀφῆσω ἐκεῖ τὴν συνοδίαν μου καὶ ἐπανελθὼν ἀκολουθῶς παρὰ τῷ Μτέσσῃ νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ τὰς ἐπικουρικὰς δυνάμεις, ἃς μοι εἶχεν ὑποσχεθῇ, καὶ νὰ μεταβῶ εἰς Ἀλβέρτ Νυάνζαν. Ὁ Μτέσσας ἔδωκέ μοι διςχιλίους πολεμιστὰς ὁδηγήσοντάς με εἰς τὴν λίμνην Ἀλβέρτου διὰ τῶν χωρῶν ἃς περιηγήθη ὁ Βαϊκερ.

Ἀφικόμεθα παρὰ τὴν λίμνην ταύτην καὶ διεκρίναμεν τὸν ἐν αὐτῇ κόλπον τῆς Βεατρίκης. Εἶτα ἀνακάμψαντες κατήλθομεν πρὸς τὰς λίμνας Ἀλεξάνδρας, ὧν ἡ κάτω λεγομένη ἐδεσβαιώθη, ὅτι ἔχει μῆκος 80 μιλίων καὶ πλάτος 5 κατὰ μέσον ὅρον. Δέν ἡδυνήθη νὰ προβῶ μέχρι τῆς ἄνω Ἀλεξάνδρας Νυάνζας, ἀλλὰ παρὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἰθαγενῶν ἱκανὰς ἔλαβον πληροφορίας ὅπως δυνήθω νὰ καθορίσω ἀκριβῶς τὴν θέσιν αὐτῆς.

Ἐκεῖθεν μετέβην εἰς Οὐγιγί, ὅπου ἀφικόμενος συνέλαβον ὑπονοίας ὡς ἐκ τῶν ἀφηγήσεων τῶν Ἀράβων, ὅτι ὁ Καμερὼν ἐγκτελῖπε δι' οἰονδήποτε λόγον τὸν ποταμὸν Κόγγον Λουαλάβαν. Ἀπεφάσισα δὲ, ἐάν τοῦτο ἦτον ἀληθές, περιπλεύσας τὴν λίμνην Ταγγανυίκαν ν' ἀκολουθήσω τὸν ῥοὺν τοῦ Λουαλάβα καὶ νὰ ἐξακριβώσω ποῦ ὁ ποταμὸς οὗτος ἐξέβαλλε.

Περιέπλευσα λοιπὸν τὴν Ταγγανυίκαν, κατὰ δὲ τὸν περίπλου μου τοῦτον ἡδυνήθη ν' ἀνακαλύψω ὅτι ἡ διέξοδος τῆς λίμνης, ἣν ὁ Καμερὼν ὠνόμασε διέξοδον τοῦ Λουγούκο,

δέν εἶναι ὁδὸς ἐκρύσεως· σύρτις πηλοῦ καὶ ἰλύος ἀποφράττει αὐτήν, οὐπω καταβρεχομένη οὐδ' ὑπὸ τῆς μεγίστης πλημμύρας τῆς λίμνης· ἀλλὰ κατενόησα ὅτι προΐοντος τοῦ χρόνου τὸ μέρος τοῦτο γενήσεται πραγματικὴ ἐκρυσίς, ὅταν ἡ πηλώδης σύρτις παρασυρθῇ ὑπὸ τινος πλημμύρας.

Περιπλεύσας τὴν λίμνην ταύτην μετέβην ἀπὸ τοῦ Οὐγιγί εἰς Νυάγγβην. Ὁ Λίβιγκστων καὶ ἔπειτα ὁ Καμερών ἠναγκάσθησαν νὰ πολεμήσωσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἀλλὰ τοῦτο δέν μοι συνέβη. Μέχρι τῆς εἰς Νυάγγβην ἀφίξεως ἡμῶν διήλθομεν φιλικώτατα μετὰ τῶν ἰθαγενῶν.

Τότε νέον ἀνεφύη ζήτημα· ἤδη ὅτε παρὰ τῶν ἰθαγενῶν ἐπληροφορήθην ποίαν ὁδὸν εἶχε τραπή ὁ Καμερών ὥφειλον ἄρα νὰ τραπῶ καὶ γὼ τὴν διαγραφείσαν μοι πορείαν ἀφοῦ ἐγίνωσκον τὰς δυσκολίας, ἃς ἔμελλον ν' ἀπαντήσω; Ἀλλ' ἐγίνωσκον ὅτι ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ μόνον ὁδηγόν δεόν νὰ ἔχη τις τὸ αἶσθημα τοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καθήκοντος. Οὐδεὶς μάχεσθαι ὑπὲρ μόνης τῆς ἡδονῆς τοῦ μάχεσθαι, καὶ οὐδόπως ἐπεθύμουν νὰ ἐκθέσω εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν τῶν τῆς συνοδείας μου. Ἐν τούτοις διηρώτων ἐμαυτὸν ἐάν ἡ ἡπειρος αὕτη θὰ διετέλει οὕσα αἰώνιον μυστήριον καὶ ἐάν δέν εἶχομεν καθῆκον νὰ χωρήσωμεν ἐπὶ τὰ πρόσω ὅπως προσκομίσωμεν τοῖς λαοῖς ἐκεῖνοις ἔστω καὶ ἄκουσι τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, ὧν οὐδέποτε ἀπολαύσουσιν ἐνόσω τὸ μυστήριον τοῦτο δέν διαφωτισθῇ. Ὁ Λίβιγκστων ἐγκατέλιπε τὴν ἐπιχείρησιν ἐν Νυάγγβη, ὁ Καμερών δέν ἠθέλησε νὰ χωρήσῃ περαιτέρω καὶ ἔλαβεν ἑτέραν διεύθυνσιν. Ἐμοὶ ἄρα ἀπελείπετο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου.

Καθ' ἃς ἔλαβον πληροφορίας, αἱ φυλαὶ ἃς ἐμέλλομεν ν' ἀπαντήσωμεν ἦσαν τρομεραὶ· εἶχον ἤδη καταστρέψει τέλει τὰς ἀραβικὰς ἐκδρομάς, ὅσαι ἀπεφάσισαν νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐσκέφθην ὅμως ὅτι καθήκον μου ἦν νὰ ἐξακολουθήσω τὴν διερευνητικὴν πορείαν μου.

Τὴν 5 νοεμβρίου 1876 ἀπῆλθομεν ἐκ Νυάγγβης μετὰ συνοδείας 150 Ἀράβων. Προεχωρήσαμεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἐπὶ τέσσαρας ἐβδομάδας ὁδεύοντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Λουαλάβ, ὅτε οἱ Ἀράβες ἐδήλωσαν ὅτι δέν ἠθελον νὰ προβῶσι περαιτέρω καὶ ἐπέστρεψαν ἐγκαταλιπόντες ἡμᾶς ἐν μέσῳ ἀνθρωποφάγων φυλῶν.

Ἐπελήφθημεν τῆς κατασκευῆς σχεδίων, διορύσσοντες πρὸς τοῦτο κορμούς δένδρων. Ἐπὶ μακρὸν ἐδέησε νὰ διανοίγωμεν ὁδὸν διὰ πυκνοτάτων δασῶν, πολλάκις δὲ ἠναγκασθόμεθα νὰ σύρωμεν ἐπὶ τῆς γῆς τὰς σχεδίας καὶ τὸ πλοιάριον ἡμῶν. Ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῶν ἀνθρωποφάγων ἦμεν ἠναγκασμένοι νὰ ἀγωνιζώμεθα νυχθημερόν τὸν ἀπελπιστικώτατον τῶν ἀγώνων, οὓς δύναται τις νὰ φαντασθῇ, κατὰ τοῦ ἀγρίου βίου καὶ τῆς φοβερωτάτης βαρβαρότητος.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἐποιοῦν ὅ,τι δυνατόν πρὸς παρακώλυσιν τῆς πορείας καὶ παρενόχλησιν ἡμῶν, φονεύοντες καὶ τραυματίζοντες τοὺς ἡμετέρους διὰ λογχῶν καὶ βελῶν δηλητηριωδῶν. Πολλάκις κατεδίωξαν ἡμᾶς κραυγάζοντες «Σήμερον θὰ ἔχωμεν λαμπρὸν γεῦμα!». Τινὲς μάλιστα τῶν ἡμετέρων διέκοιναν μέλη τῶν καταβροχθισθέντων αὐτῶν συνοδοιπόρων.

Δέν θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἐγὼ αὐτὸς εἶδον τοιοῦτό τι, ἀλλ' εὔρον σωροὺς κρανίων κειμένων χαμαί.

Αἱ ὀρδαὶ αὗται συμπεριελάμβανον ἐνίοτε 5 καὶ 6,000 ἄνδρας· καίτοι δὲ εἶχομεν πλεονέκτημά τι καθὼ διὰ τοῦ ποταμοῦ πλέοντες, οὐχ ἥττον ἀπελπιστικὸν ἦν τὸ ν' ἀναγκασθόμεθα νὰ πολεμῶμεν ἀδιαλείπτως, ὅπως διανοίξωμεν ἡμῖν αὐτοῖς ὁδόν.

Βλέπων ὅτι μάταιον ἦν τὸ νὰ ἐξακολουθήσω τὴν πορείαν διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, καθ' ἔσον ἀνωφελῇ μόνον αἱματοχυσίαν ἐπέφερεν ἡμῖν, ἀπεφάσισα νὰ κατέλθω πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην καὶ νὰ διαπλεύσω τὸν ποταμὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν νήσων.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ.

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ.—Δέν ἄγνοεῖ βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι νέαν τι καὶ θαυμάσιον ἐπενοήθη ἐπ' ἐσχάτων ὄργανον, τὸ τηλεφώνον, δι' οὗ δύο ἄνθρωποι, μίλια ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντες, δύναται νὰ συνομιλῶσιν, ὥστε εὐρίσκοντο ἐν τῷ αὐτῷ θαλάμῳ. Τὸ μάλιστα ἐκπληττον ἐν τῷ ὄργανῳ τούτῳ ἐστὶν ἡ μεγίστη ἀπλότης, παρατηρεῖ ἐφημερίς τις τοῦ Βερολίνου, ἔνθα γίνονται πειράματα ἐφαρμογῆς τοῦ μηχανήματος τούτου. Τὸ μηχανήμα, λέγει ἡ εἰρημένη ἐφημερίς, ἔχει τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα διόπτρας, οἷα ἐν τῷ θεάτρῳ γίνεται χρῆσις. Ὁ